Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto Dnro 185/2024

8.10.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta

MTK lausunto hallituksen esityksestä uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta (jakeluvelvoite)

MTK:n yleiset huomiot koskien koko hallituksen esitystä 121/2024vp

MTK pitää ennakoitavan ja johdonmukaisen jakeluvelvoitepolitiikan jatkumista tärkeänä osana liikenteen päästöjen vähentämistä. Jakeluvelvoite on kyennyt tuottamaan tavoitellut päästövähennykset ennustettavasti ja sen rooli keskeisenä taakanjakosektorin päästövähennystoimena on kiistaton. Samalla sen varaan on rakentunut liiketoimintaa, jota kansantalous kipeästi tarvitsee.

MTK ei kannata seuraamusmaksutasojen huojentamista, koska tosiasiallisesti se olisi lain noudattamatta jättämisestä palkitsemista. Sakkomaksujen maksaminen ei tuota ilmastohyötyjä, eikä auta Suomea saavuttamaan sille asetettuja ilmasto- ja energiapoliittisiatavoitteita.

MTK:n huomiot ehdotetusta joustomekanismimallista

MTK pitää erittäin tärkeänä, että ehdotettu joustomekanismi otetaan käyttöön mahdollisimman nopeasti ja että jakelijat voivat aloittaa ostamaan markkinoilta joustomekanismin kautta tuotettuja yksiköitä 1.1.2025 myös maankäyttösektorin toimia koskien. Joustomekanismilla on saavutettavissa kustannustehokkuutta sekä taakanjakosektorin, että maankäyttösektorin ilmastopolitiikan toimeenpanoon. Hallituksen esitykseen sisällytetty aikataulu, jossa maankäyttösektorin toimet mahdollistavaa valtioneuvoston asetuksen antamista voitaisiin lykätä aina 1.1.2028 asti on täysin tarpeeton ja tarkoittaisi neljän vuoden odotusta mekanismin käyttöönotossa ja vastaavaa viivettä myös mekanismin mahdollistamien ilmastotoimien aloittamisessa. MTK ei pidä tätä hyväksyttävänä, vaan esittää mekanismin käyttöönottoa 1.1.2025 mukaan lukien maankäyttösektorin ilmastotoimet. MTK:n tietojen mukaan tämän aikataulun edellyttämään valtioneuvoston asetuksen viimeistelyyn on olemassa riittävät tiedot ja resurssit ja valtioneuvoston asetuksen valmistelu teknisesti viimeistelyä vaille valmis.

MTK pitää ehdotettua joustomekanismin 5,5%-yksikön tasoa oikean tasoisena liikkeelle lähtönä. Tämän tasoinen markkina on kysynnältään uskottava saamaan aikaan tarjontaa.

Sen sijaan MTK pitää perusteettomana rajoitteena maankäyttösektorin ilmastotoimiin esitettyä 1%-yksikön kattolukua. Kattoluku rajoittaa vahvasti maankäyttösektorin ilmastotoimien tarjontaa joustomekanismiin. Samalla se rajoittaa joustomekanismilta tavoiteltuja kustannustehokkuus- ja ilmastohyötyjä. MTK:n näkemyksen mukaan maankäyttösektorilla toimivilla markkinatoimijoilla on merkittävästi taakanjakosektorilla toimivia toimijoita paremmat valmiuden vastata joustomekanismin kautta avautuvaan markkinakysyntään välittömästi, kun mekanismi vain saadaan käyttöön. Kattoluku rajoittaa markkinakilpailua ja tuottaisi toteutuessaan hyvinvointitappiota. Erityisesti 1-% kattoluvun käyttöönotto hidastaisi sitä ilmastotyötä, jota Suomen valtio tarvitsee vastatakseen sitoviin EU:n ilmastovelvoitteisiin. Taakanjakosektori ja maankäyttösektori ovat toisiinsa sidoksissa jo voimassa olevan EU-lainsäädännön nojalla ja molempia koskevat sitovat tavoitteet. **MTK esittää, että 1%-yksikön kattoluku**

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

maankäyttösektorin ilmastotoimia rajoittavana poistettaisiin lakiesityksestä ja maankäyttösektorin toimenpiteillä voisi vastata koko joustomekanismille varattuun 5,5%-yksikön kiintiöön. Ellei poistamiseen ole edellytyksiä, esittää MTK että maankäyttösektoria koskeva kattoluku nostettaisiin 4,5%-yksikön tasolle.

Ehdotuksessa esitetään joustomekanismiin sisällytettäville toimille laatukriteereitä, joista annettaisiin myöhemmässä vaiheessa niitä tarkentava valtioneuvoston asetus. MTK:n näkemyksen mukaan esitys on rakenteellisesti toimiva, joskin se jättää asetukselle hyvin merkittävän roolin markkinoille pääsyn näkökulmasta. MTK:n näkemyksen mukaan sekä taakanjakosektorilta, mutta erityisesti maankäyttösektorilta on löydettävissä useita toimia, joilla vaaditut laatukriteerit täyttyvät ja ovat todennettavissa vähintään yhtä hyvin kuin jakeluvelvoitteeseen hyväksyttävillä biopolttoaineilla tai sähköllä. Luonnonvarakeskus on MTK:n toimeksiannosta arvioinut maatalouden ilmastotoimien toteutettavuutta osana jakeluvelvoitteen joustomekanismia maatalouden ilmastotiekartassa. Maatalouden ilmastotiekartta julkaistiin 20.8.2024. Luonnonvarakeskus pystyi identifioimaan useita toimenpiteitä maataloudesta, joilla voitaisiin vastata jakeluvelvoitteen joustomekanismin mahdollistamaan kysyntään hallituksen esityksen mukaisten laatukriteerivaatimusten vallitessa. Maatalouden ilmastotiekartta ei käsittele kattavasti metsien toimenpiteitä. MTK:n arvion mukaan kuitenkin merkittävin osa maankäyttösektorin toimista on metsissä tapahtuvia ja siellä toimivilla yrityksillä on myös valmiuksia vastata kysyntään.

Kilpailuneutraliteetin näkökulmasta MTK huomioi, että asetettavat laatukriteerit eivät saa olla keskeisesti tiukempia tai vaikeammin todennettavissa kuin muilla jakeluvelvoitteeseen hyväksyttävillä toimilla. MTK huomauttaa, että joustomekanismille esitetty kaksinkertaisen tuotannon vaatimus on tiukempi kuin muilla jakeluvelvoitteeseen hyväksyttävillä toimilla, eikä siten noudata teknologia tai kilpailuneutraliteettia. Esimerkiksi sähkön ja tiettyjen biopolttoaineiden EU-lainsäädännön nojalla nauttima moninkertainen laskenta antaa niille merkittävää markkinahyötyä jakeluvelvoitemarkkinoilla. Kaksinkertaisen tuotannon vaatimuksella käytännössä rajoitetaan jakeluvelvoitteen joustomekanismin kautta tulevaa tarjontaa markkinoille, joskin sillä saadaan aikaan myös kaksinkertaiset ilmastohyödyt suhteessa jakeluvelvoitteeseen hyväksyttyyn päästövähennykseen.

MTK arvioikin jakeluvelvoitteen joustomekanismilla saavutettavan tosiasiallisesti huomattavasti suuremmat ilmastohyödyt kuin ilman, että se otettaisiin käyttöön. Samalla se parantaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta. Kuten hallituksen esityksessäkin tunnistetaan, esitykseen sisällytetty laskentamalli kaksinkertaisen tuotannon vaatimuksen kautta pitää huolen siitä, että joustomekanismi tuottaa nämä paremmat ilmastohyödyt. MTK huomauttaa, että vaikka joustomekanismiin ei syntyisi koko sen kattoluvun mahdollistamaa tarjontaa, toteutuisi asetettujen jakeluvelvoitetasojen mukainen ilmastohyöty siinä tapauksessa niillä keinoilla, joita jakelijat siinä tapauksessa käyttävät. Joustomekanismin käyttöönotto ei siis sisällä lainkaan ilmastopoliittista riskiä, vaan on ennen kaikkea keinovalikoimaa laajentava ja mahdollistava ominaisuus jakelijoille. MTK huomauttaa, että jakeluvelvoitteen kautta saavutettava ilmastohyöty määritellään jakeluvelvoitteen yleistavoitteen asetannassa, ei niinkään siinä millä vaihtoehtoisista keinoista tavoite täytetään. Ainoat poikkeamat tästä ovat kaksinkertaisen tuotannon vaatimuksen tuottama kaksinkertainen ilmastohyöty ja tiettyjen käyttövoimien nauttimien ylimääräisten kertoimien kautta hyötyjen toteutumatta jäämiset.

Jakeluvelvoitteen joustomekanismilla pilotoidaan taakanjakosektorilla ja maankäyttösektorilla tuotettujen ilmastotoimien tuotantoa CRCF-asetuksessa määritellyllä tavalla. **MTK pitää ensiarvoisen tärkeänä, että lainsäädäntötasolla turvataan näin tuotettujen yksiköiden markkinakelpoisuus myös 1.1.2030 jälkeen.** Vain tämä takaa investointivarmuuden toimenpiteisiin, joiden myönteiset ilmastovaikutukset ovat kumulatiivisia ja huomattavasti pidempiä kuin hallituksenesityksessä esitetty 2025-2030 aikaväli. Jos maankäyttösektorin toimenpiteiden hyödyntämisen aikajänne jäisi hallituksen esityksen mukaisesti vain vuosien 2028-2030 väliseksi pilotoinniksi, ovat kannusteet pitkäjänteisen tuotannon synnyttämiseen erittäin rajoitetut.

MTK:n huomiot RFNBO-polttoaineita koskevasta vähimmäisosuusvelvoitteesta (ml. välituotevety) ja biokaasua koskevasta kehittyneiden biopolttoaineiden lisävelvoitteesta ja 5a§ mukaisesta ravinto- ja rehukasvien kattoluvusta

MTK:n näkemyksen mukaan RFNBO-polttoaineille esitettävällä vähimmäisosuusvelvoitteella ei saisi olla sellaista seurausta, että liikennemetaanin kysyntä tosiasiallisesti laskee jakeluvelvoitteessa. MTK:n näkemyksen mukaan RED3 direktiivin mukainen lisävelvoite takaisi kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun markkinaa jatkossakin, mutta tätä kehittyneiden biopolttoaineiden lisävelvoitetta ollaan hallituksen esityksellä laskemassa kahdella prosenttiyksiköllä 2026 alkaen. MTK pelkää tämän ja ehdotetun 5a§ raaka-ainerajoitusten heikentävän yhdessä erityisesti liikennemetaanin investointiedellytyksiä. MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä 5a§:ssä tarkoitettua ravinto- ja rehukasvien 2,6% rajoitetta pitäisi täsmentää siten, että sillä tarkoitetaan ravinnoksi kelpaavia ravinto- ja rehukasveja. Esimerkiksi homeen takia pilaantuneita säilörehuja tai viljoja ei voida laskea rajoitteen piiriin kuuluviksi.

Helsingissä 8.10.2024

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Anssi Kainulainen
Energia-asiantuntija

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja